

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

DOI: 10.52122/nisantasisbd.1543371

KREDİ RİSKİ, FİNANSAL YAPI VE FAALİYET ETKİNLİĞİNİN BANKALARIN FİNANSAL PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ¹

Dr. Öğr. Üyesi Musa ÖZÇELİK**Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi,
Finans ve Bankacılık Bölümü

e-posta: musaozcelik@tarsus.edu.tr

ORCID 0000-0002-2175-3605

ÖZ

Mevcut ekonomik durumda sıkı para politikasıyla birlikte faiz oranlarında yaşanan artış bankalarda risk yönetiminin önemini artırmıştır. Bu çalışmanın amacı da kredi riski, finansal yapı ve faaliyet etkinliğinin Türkiye'de faaliyet sürdüren ticari bankaların finansal performansı üzerinde etkisini araştırmaktır. Çalışmada Borsa İstanbul'da işlem gören 8 ticari bankanın 2014-2023 dönemine ait mali tablolarından elde edilen oranlarla oluşturulan değişkenler "Yapısal Eşitlik Modeli (PLS-SEM)" ile test edilmiştir. Bulgulara göre, yüksek kredi riski ve aktif finansal yapı oranları bankaların finansal performansını olumsuz yönde etkilerken, yüksek pasif finansal yapı oranları ve faaliyet etkinliği bankaların finansal performansını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca bankalarda faaliyet etkinliği ise yüksek aktif finansal yapı oranlarından olumsuz yönde etkilenirken, yüksek pasif finansal yapı oranlarından olumlu yönde etkilenmektedir. Bankaların, finansal performanslarını koruyabilmeleri için etkin kredi riski yönetimi uygulamaları, optimum finansal yapı oluşturmaları ve faaliyet etkinliğini sağlamaları gerekebilir. Özellikle sıkı para politikasıyla birlikte faizlerin artması durumunda bankalar olumsuz etkilenmemek için ücret/komisyon gelirlerini ve özkaynaklarını artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık sektörü, kredi riski, kârlılık, yapısal eşitlik, oran analizi**Jel Kodları:** M41, G18, G21.

THE IMPACT OF CREDIT RISK, FINANCIAL STRUCTURE AND OPERATING EFFICIENCY ON BANKS' FINANCIAL PERFORMANCE: THE CASE OF TÜRKİYE

ABSTRACT

In the current economic situation, the increase in interest rates along with tight monetary policy has increased the importance of risk management in banks. The purpose of this study is to investigate the impact of credit risk, financial structure, and operating efficiency on the financial performance of deposit banks operating in Türkiye. In the study, the variables created with the ratios obtained from the financial statements of 8 deposit banks traded in Borsa Istanbul for the period 2014–2023 were tested with the "Structural Equation Model (PLS-SEM)". According to the results, high credit risk and asset financial structure ratios affect banks' financial performance negatively, while high liabilities financial structure ratios and operating efficiency affect banks' financial performance positively. In addition, banks' operating efficiency is negatively affected by high asset financial structure ratios, while it is positively affected by high liability financial structure ratios. In addition to effective credit risk management, banks may also need to create an optimal financial structure and ensure operational efficiency in order to maintain their financial performance. Banks may increase their fee/commission income and shareholders' equity in order not to be adversely affected, especially in the event of an increase in interest rates due to tight monetary policy.

Keywords: Banking sector, credit risk, profitability, structural equation, ratio analysis**Geliş Tarihi/Received:** 04.09.2024**Kabul Tarihi/Accepted:** 20.12.2024**Yayın Tarihi/Printed Date:** 31.12.2024

Kaynak Gösterme: Özçelik, M., (2024). "Kredi Riski, Finansal Yapı ve Faaliyet Etkinliğinin Bankaların Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği". *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (Özel Sayı) 162-182.

¹ IERFM2024 Kongresinde sunulan özet bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş halidir.

GİRİŞ

Bankacılık sektörü, ülkelerin ekonomik kalkınmasında kilit rol oynayan ve sürekli etkileşim halinde olan çok sayıda paydaştan oluşan karmaşık bir sistemdir (Kola vd., 2019: 161). Bankalar ülke ekonomileri için temel finansman kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle politika yapıcılar, istikrarlı bir bankacılık sektörü oluşturmak için çalışmaktadır. Yapıları gereği bankalar birçok riskle karşı karşıya kalmaktadır. 2008 Küresel Finansal Krizi'nde de bankalar kredi riskiyle karşı karşıya kalmış ve ciddi bir likidite krizi yaşamışlardır (Imbierowicz ve Rauch, 2014). Bu da birçok bankanın iflasıyla sonuçlanmıştır. "Basel Bankacılık Denetim Komitesi" ("Basel Committee on Banking Supervision"), bu tür krizlerin tekrarlanmasını önlemek için hem riskleri azaltmak hem de genel bankacılık sisteminin sağlamlığını ve güvenliğini korumak amacıyla yeni düzenlemeler getirmiş ve bazı önlemler almıştır. Kriz öncesi uygulamalarından olan "Basel I" ve "Basel II" düzenlemeleri esas olarak kredi riski, operasyonel risk ve piyasa riskine odaklanırken, kriz sonrası uygulaması olan "Basel III düzenlemesi" ise likidite riskine daha fazla önem vererek bankaların daha yüksek oranda likit varlık tutmalarını ve muhafaza etmelerini tavsiye etmektedir. "Basel III düzenlemesi" ayrıca bankalara, iflasa karşı koruma sağlamak için daha yüksek oranda sermaye bulundurmalarını önermektedir (Basel Committee on Banking Supervision, 2005). Daha fazla sermaye bulundurma gerekliliği de bankalar için daha az risk alma davranışını teşvik etmektedir (Alam, 2013).

Kredi riski, müşterilerin kredilerini kısmen veya tamamen ödeyememe olasılığı (Mohd Isa vd., 2018) olarak tanımlanırken likidite riski, bir bankanın yükümlülüklerini karşılayamaması veya varlıklarındaki büyümeyi finanse edememesi olarak tanımlanmaktadır (Basel Committee on Banking Supervision, 2001). Kredi ödemelerindeki temerrüt ve yüksek seviyedeki takipteki kredilerle ölçülen kredi riski, nakit girişini azaltarak likiditede düşüşe sebep olmaktadır (Dermine, 1986). Bu da bankaların iflasını tetikleyen bir etken olarak görülmektedir (Samartín, 2003). Ayrıca faiz oranındaki artış kredi temerrüdü olasılığını artırabilir (Gadzo vd., 2019: 3). Bu nedenle, Drehman ve diğerlerinin (2008) belirttiği gibi, kredi riski ve faiz oranı riski birbiriyle ilişkilidir ve ayrılmaz bir bütündür.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülke ekonomilerinde artan yatırımlar nedeniyle krediye olan talep yüksektir (Kola vd., 2019: 161). 2019-2023 tarih aralığında Türk bankacılık sektörü tarafından kullanılan toplam krediler sırasıyla 2,656-3,577-4,901-7,581-11,677 milyar TL olarak gerçekleşmiş, kredilerin takibe dönüşüm oranı ise sırasıyla 5,35-4,08-3,16-2,7-2,02 olmuştur. 2023 yılı Aralık döneminde bankacılık sektöründe toplam takipteki kredilerin %47'si ticari kredilerine, %30'u KOBİ kredilerine, %23'ü tüketici kredilerine ve kredi kartlarına aittir (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2023). Kredilerdeki büyümeye karşın kredilerin takibe dönüşüm oranlarında yıllar itibarıyla bir düşüş söz konusudur. Ancak 2023 yılı ortalarından beri Türkiye'de uygulanan parasal sıkılaştırma politikasıyla birlikte artan faizler krediye ulaşımı zorlaştırabilir. Bu da bankalar için yukarıda bahsedildiği gibi birbirleriyle ilişkili olan kredi riski, likidite riski ve faiz oranı riskini gündeme getirebilir.

Ciddi bankacılık sorunlarının başlıca nedeni, borçlular için düşük kredi standartlarıdır. Ekonomik koşullar ve diğer koşullardaki değişikliklere yeterince dikkat edilmemesi, borçluların kredi durumlarında bozulmaya ve kötü portföy yönetimine yol açabilir. Ayrıca, risk arttığında kazanç da artabilir. Bu nedenle, bankalar daha yüksek getiriler elde edebilmek için daha riskli krediler verebilirler. Ancak bu durum kredi riskini artırabilir. Kredi riski, borçlunun bankaya karşı yükümlülüklerini yerine getirememesi nedeniyle zarar olasılığını artırdığından banka performansını etkileyen en önemli risk türlerinden biridir (Kola vd., 2019: 161). Etkin kredi riski yönetimi, bankaların sürekliliğini ve finansal performansını desteklemekte ve ekonomik istikrara ve büyümeye katkıda bulunmaktadır (Saunders ve Cornett, 2006; Psillaki vd., 2010;

Anaman vd., 2017). Kredi riskine daha az maruz kalmak için bankaların finansal yapılarının güçlenmesi gerekebilir. Ayrıca parasal sıkılaşımla birlikte bankalar kredi kullanarak faiz geliri elde etmek yerine ücret ve komisyonlardan gelir sağlama yolunu seçebilir. Tüm bunlar kredi riski, finansal yapı ve faaliyet etkinliğinin bankalar için önemini ortaya koymaktadır. Ancak Türkiye özelinde çok az sayıda çalışma kredi riski (Aydın, 2019; Şenol vd., 2019; Arslan ve Yağcılar, 2021), finansal yapı ve faaliyet etkinliğiyle (Arslan ve Yağcılar, 2021; Bumin, 2023; Taştemel ve Koç, 2023) finansal performans arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Mevcut boşluk ve bankacılık sektörünün ekonomiyi destekleme ve ülkedeki finansal istikrarı korumadaki kritik rolü göz önünde bulundurulduğunda, bankaların finansal performansını etkileyen faktörler arasında kredi riski, finansal yapı ve faaliyet etkinliği gibi unsurların incelenmesi önemlidir. Bu çalışmanın amacı da kredi riski, finansal yapı ve faaliyet etkinliğinin Türkiye’de faaliyet sürdüren ticari bankaların finansal performansına etkisini 2014-2023 dönemi için araştırmaktır. Bu nedenle çalışmada, değişkenler arasında etkiyi ölçen “Yapısal Eşitlik Modeli (PLS-SEM)” kullanılmıştır. Çalışmada, “Kredi riski finansal performansı etkiliyor mu?”, “Finansal yapı finansal performansı etkiliyor mu?” ve “Faaliyet etkinliği finansal performansı etkiliyor mu?” sorularına yanıt aranmaktadır. Bu çalışmayı önceki araştırmalardan ayıran yönü ise kullanılan yöntemin, oranların ve analiz döneminin farklı olmasıdır.

Çalışmada ilk olarak "Literatür" başlığı altında; bankalarda kredi riski, faaliyet etkinliği, finansal yapı ve finansal performans ilişkisini araştıran yerli ve yabancı kaynaklardan derlenen literatür özeti sunulmuştur. Ardından "Yöntem" başlığı altında çalışmanın hipotezleri, kullanılan değişkenler, veri seti ve bu değişkenlerin geçerlik güvenilirlik analizleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Son olarak, "Bulgular" başlığı altında çalışmanın ampirik sonuçları sunulmuş ve elde edilen bulgular, "Sonuç ve Tartışma" bölümünde detaylı bir şekilde açıklanarak çalışma sonlandırılmıştır.

1. Literatür

Bu bölümde bankalarda kredi riski, faaliyet etkinliği, finansal yapı ve finansal performans ilişkisini araştıran yabancı ve yerli literatür özeti verilmiştir. Bu kapsamda seçilen çalışmaların yöntem, amaç ve bulguları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Bankalarda kredi riski, faaliyet etkinliği, finansal yapı ve finansal performans üzerine literatürdeki çalışmaların özeti

Yazar	Yöntem	Amaç	Bulgular
Werner ve Moormann (2009)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, 1998-2005 döneminde Avrupa Birliği'nin beş büyük ekonomisinde bankalarda verimlilik ve kârlılık arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.	Bulgulara göre, kârlı bankalar rakiplerine göre daha yüksek teknik verimlilikle çalışmaktadır. Ayrıca, stratejik çevre ve bu bağlamda ulusal finans sektörünün yapısı ve yoğunlaşması bir bankanın finansal performansı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.
Taşkın (2011)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Türkiye’de 1995-2009 döneminde mevduat bankalarının performanslarını etkileyen dışsal ve içsel faktörleri belirlemektir.	Bulgulara göre, sermaye yeterliliği bankaların performansı için önemlidir. Bilanço dışı faaliyetler de bankaların performansında etkili bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.
Kolapo ve diğerleri (2012)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, 2000-2010 döneminde Nijerya'daki mevduat bankalarının performansı üzerinde kredi riskinin etkisini araştırmaktır.	Bulgulara göre, takipteki kredilerde %100'lük bir artış, aktif kârlılığı %6,2 oranında azaltırken; takipteki kredi karşılık oranında %100'lük bir artış da aktif kârlılığı %0,65 oranında azaltmaktadır. Ayrıca, toplam kredi ve avanslardaki %100'lük bir artış ise aktif kârlılığı %9,6 oranında artırmaktadır.

Odunga ve diğerleri (2013)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, bankaya özgü performans göstergelerinin, kredi riskinin ve sermaye yeterliliğinin Kenya'daki mevduat bankalarının operasyonel verimliliği üzerindeki etkisini incelemektir.	Bulgulara göre, bir önceki yılın operasyonel verimliliği ve risk bazlı sermaye oranı bankanın faaliyet verimliliğini olumlu yönde etkilemektedir.
Berríos (2013)	Kovaryans analizi	Çalışmanın amacı, kredi riskiyle finansal performans arasındaki ilişkiyi ve riskli kredilerin banka kârlılığı ve likiditesini düşürmedeki katkısını incelemektir.	Bulgulara göre, daha az ihtiyatlı kredilendirmeyle net faiz marjı arasında olumsuz yönde ilişki vardır.
Lee ve diğerleri (2014)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Asya-Pasifik ülkelerinde gelir çeşitlendirmenin banka performansı üzerindeki etkisini araştırmaktır.	Bulgulara göre, banka performansı gelir çeşitlendirmesi yoluyla iyileştirilebilir. Ayrıca net komisyon gelirinin banka performansı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı görülmüştür.
Kayode ve diğerleri (2015)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Nijerya'da kredi riskinin bankaların performansı üzerindeki etkisini araştırmaktır.	Bulgulara göre, kredi riskinin aktif kârlılık oranıyla ölçülen banka performansı üzerinde olumsuz yönde etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, toplam kredilerin banka performansı üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir.
Buchory (2015)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Endonezya'da kredi riski ve operasyonel verimliliğin bankacılık kârlılığına etkisini analiz etmektir.	Bulgulara göre, takipteki kredilerin aktif kârlılık üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu; işletme giderlerinin işletme gelirlerine oranının ise aktif kârlılık üzerinde olumsuz etkisi olduğu tespit edilmiştir.
Eldomiaty ve diğerleri (2015)	Kısmi Uyum Modeli	Çalışmanın amacı, Mısır bankalarının finansal özelliklerinin işletme verimliliğine katkısını incelemektir.	Bulgulara göre, yüksek rekabetçi bankalarda faaliyet verimliliği, varlık kalitesi, sermaye yeterliliği, kredi riski ve likiditeden olumlu yönde etkilenmektedir.
Bhattarai (2016)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, kredi riskinin Nepal mevduat bankalarının performansı üzerindeki etkisini incelemektir.	Bulgulara göre, takipteki kredi oranının banka performansında olumsuz etkiye sahip olduğu, kredi varlıkları başına maliyetin ise banka performansı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu ortaya koyulmuştur. Kredi riski göstergelerine ek olarak, banka büyüklüğü de banka performansı üzerinde olumlu yönde etkiye sahiptir. Sermaye yeterlilik oranı ve nakit rezervi banka performansı üzerinde etkili değildir.
Sevim ve Eyüboğlu (2016)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, 2001 yılı sonrasında Türk mevduat bankalarının performansında etkili olan içsel faktörleri araştırmaktır.	Bulgulara göre, kredilerin ortalama getirisi, aktiflerin net faiz getirisi, krediler/toplam aktifler ve kredilerden alınan faizler/ortalama krediler oranlarının banka finansal performansı üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir.
Taiwo ve diğerleri (2017)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, 17 yıllık (1998-2014) dönem içerisinde kredi riski yönetiminin Nijerya'daki mevduat bankalarının finansal performansı ve banka kredilerinin büyümesi üzerindeki nicel etkisine yönelik ampirik bir araştırma yapmaktır.	Bulgulara göre, sağlam kredi yönetimi stratejilerinin yatırımcıların ve tasarruf sahiplerinin bankalara olan güvenini artırabileceği ve kredilerde büyümeye yol açarak banka kârlılığını olumlu yönde etkileyebileceği görülmektedir. Ayrıca, kredi riski yönetiminin Nijerya mevduat bankaları tarafından verilen toplam kredi ve avansların büyümesi üzerinde önemsiz bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.

Balouei ve diğerleri (2018)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, bankaların finansal yapılarının finansal performans üzerindeki etkilerini araştırmaktır.	Bulgulara göre, bankaların finansal yapısı, aktif kârlılığını ve özsermaye kârlılığını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca, sermaye yoğunluğu ve büyüklüğünün finansal yapıyla finansal performans arasında aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir.
Sivalingam ve Kengatharan (2018)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Sri Lanka'daki mevduat bankalarının sermaye yapısı ve finansal performansı arasındaki ilişkiyi incelemektir.	Bulgulara göre, toplam borcun toplam aktiflere oranı aktif kârlılığıyla olumsuz yönde ilişkilirken, banka mevduatlarındaki büyüme aktif kârlılığıyla olumlu yönde ilişkilidir. Modele göre, toplam borcun toplam aktiflere oranı özsermaye kârlılığıyla olumsuz yönde ilişkilirken, banka mevduatlarındaki büyüme özsermaye kârlılığıyla olumlu yönde ilişkilidir.
Ahmadyan (2018)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, kredi riski yönetiminin İran'da faaliyet gösteren bankaların kârlılığı ve hayatta kalması üzerindeki etkisini araştırmaktır.	Bulgulara göre, risk yönetimiyle kârlılık ve bankanın hayatta kalması arasında ilişki olduğu görülmektedir. Kötü kredi riski yönetimi bankaların kârlılığını ve hayatta kalmasını azaltmaktadır.
Gadzo ve diğerleri (2019)	Yapısal Eşitlik Modeli	Çalışmanın amacı, Gana'daki 24 bankada kredi riski ve operasyonel riskin finansal performans üzerindeki etkisini değerlendirmektir.	Bulgulara göre, kredi riskinin ve operasyonel riskin bankaların finansal performansını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Çalışma ayrıca, varlık kalitesi, banka kaldırıcı, maliyet/gelir oranı ve likiditeyle ölçülen bankaya özgü değişkenlerin kredi riskini, operasyonel riski ve evrensel bankaların finansal performansını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.
Adeoye ve Olojede (2019)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Nijerya'da seçilmiş bazı bankaların sermaye yapısının finansal performans üzerindeki etkisini araştırmaktır.	Bulgulara göre, bankalarda sermaye yapısının finansal performansla olumsuz yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca borcun özsermayeye oranının aktif kârlılığı ve özsermaye kârlılığı üzerinde olumsuz yönde etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.
Aydın (2019)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Türk bankacılık sektörü üzerinde etkili olan sektöre özgü, bankaya özgü ve makro ekonomik faktörleri analiz etmektir.	Bulgulara göre, banka büyüklüğü, kredi riski, faaliyet giderleri, faiz dışı gelirler, banka sermayesi ve ekonomik büyüme değişkenlerinin aktif kârlılığın belirleyicileri olduğu görülmektedir.
Şenol ve diğerleri (2019)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet sürdüren 19 ticari bankada 2007-2017 döneminde bankacılığa özgü finansal risklerin banka kârlılığına etkilerini araştırmaktır.	Bulgulara göre, likidite riskinin banka kârlılığı üzerinde olumlu etkiye, kredi riski ve sermaye riskinin ise banka kârlılığı üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu görülmektedir.
İslam ve diğerleri (2019)	"Driscoll-Kraay Standart Hatalar-Tahmin Edilmiş Sabit Etkiler Modeli"	Çalışmanın amacı, Bangladeş'te Dhaka Borsası'nda işlem gören 23 geleneksel mevduat bankasının kredi riski yönetiminin 2006-2015 dönemi üzerindeki etkilerini incelemektir.	Bulgulara göre, bankalarda sermaye yeterlilik oranının aktif kârlılığı, özkaynak kârlılığı ve piyasa defter değeri oranıyla olumlu yönde ilişkiye sahip olduğu, takipteki kredi oranının ise her üç performans ölçütüyle olumsuz yönde ilişkiye sahip olduğu ortaya koyulmuştur. Çalışma, kredi/mevduat oranıyla özsermaye kârlılığı ve aktif kârlılığı arasında olumlu ilişki olduğunu tespit etmiştir. Buna karşın, kredi zarar karşılık oranı hem aktif kârlılığı hem de özsermaye kârlılığıyla olumsuz yönde ilişkiye sahipken, piyasa defter değeri oranını olumlu yönde etkilemektedir.

Kola ve diğerleri (2019)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, makroekonomik faktörler, bankaya özgü faktörler ve Herfindahl-Hirschman endeksinin banka performansı üzerindeki etkilerini araştırmaktır.	Bulgulara göre, yüksek karşılık giderleri nedeniyle bankaların gelirlerinde bir düşüş gözlemlenmiştir.
Pinto ve diğerleri (2020)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, sermaye yapısının bankaların finansal performansı üzerindeki etkisini incelemek ve finansal kaldıraçla bankaların finansal performansı arasındaki karşılıklı ilişkiyi analiz etmektir.	Bulgulara göre, sermaye yapısının Hindistan'daki bankaların finansal performansı üzerinde etkili olduğu görülmüştür.
Arslan ve Yağcılar (2021)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet sürdüren bankaların performansını belirleyen unsurları tespit etmektir.	Bulgulara göre, bankaların aktif kârlılığının; etkinlik oranı ve banka ölçeği değişkenlerinden olumsuz, likitide oranı, özkaynak oranı ve net faiz marjı değişkenlerinden olumlu etkilendiği tespit edilmiştir. Ayrıca özsermaye kârlılığının ise etkinlik oranı, takipteki krediler ve kredi/mevduat oranı değişkenlerinden olumsuz; net faiz marjı değişkeninden ise olumlu etkilendiği görülmüştür.
Özçelik (2022)	Yapısal Eşitlik Modeli	Çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankalarının 2014-2022 döneminde kârlılıklarını, hisse değerlerini ve gelirlerini etkileyen faktörleri tespit etmektir.	Bulgulara göre, bankalarda büyüme oranlarının kârlılık oranlarını olumlu yönde, değerlendirme oranlarını ise olumsuz yönde etkilediği; değerlendirme oranlarının kârlılık oranlarını olumsuz yönde, gelir oranlarını ise olumlu yönde etkilediği; finansal yapı oranlarının gelir oranlarını olumsuz yönde, değerlendirme oranlarını ise olumlu yönde etkilediği; özkaynak yeterlilik oranlarının da kârlılık oranlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.
Bushashe (2023)	Yapısal Eşitlik Modeli	Çalışmanın amacı, Etiyopya'da faaliyet gösteren özel bankaların performansını etkileyen faktörleri 2010-2021 dönemi kapsamında incelemektedir.	Bulgulara göre, bankaya özgü faktörler (likidite, banka büyüklüğü, faaliyet etkinliği, kredi kalitesi, özkaynaklar/aktifler) istatistiksel olarak banka performansını olumlu yönde etkilemektedir.
Harb ve diğerleri (2023)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, MENA bölgesinde faaliyet gösteren bankaların likidite riski ve kredi riski yönetiminin muhasebe ve piyasa performansları üzerindeki etkisini araştırmaktır.	Bulgulara göre, kredi riski yönetiminin bankaların finansal performansını etkilemediği, ancak piyasa performansı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Likidite riski yönetimi ise her iki performans ölçütü için de anlamlı değildir. Ancak, bir banka kredi riski yönetimini likidite riski yönetimiyle birleştirdiğinde, likidite riski yönetimi her iki performans üzerinde de ilişkilidir.
Taştemel ve Koç (2023)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet sürdüren bankaların sahiplik yapısı ve finansal yapısının bankaların finansal performansı üzerindeki etkisini araştırmaktır.	Bulgulara göre, finansal yapı ve sahiplik yapısı değişkenlerinin bankaların piyasa temelli finansal performansları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Bumin (2023)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Türk bankacılık sektörünün kârlılıklarını etkileyen faktörleri belirlemektir.	Bulgulara göre, faiz dışı gelirler ve sermaye oranıyla özkaynak kârlılığı ve aktif kârlılığı arasında olumlu yönde ilişki bulunurken, personel giderleriyle özkaynak kârlılığı ve aktif kârlılığı arasında olumsuz yönde ilişki bulunduğu; mevduat oranı ve sermaye oranıyla net faiz marjı arasında olumlu yönde ilişki bulunurken, personel giderleri ve faiz dışı gelirlerle net faiz marjı arasında olumsuz yönde ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.
Natufe ve Evbayiro-Osagie (2023)	Panel Veri Regresyon Analizi	Çalışmanın amacı, Nijerya mevduat bankalarında kredi riski yönetimi ve özkaynak getirisini incelemektir.	Bulgulara göre, sermaye yeterlilik oranı, riskli varlık oranı, takipteki krediler oranı ve büyüklüğün özkaynak kârlılığının önemli belirleyicileri olduğu tespit edilmiştir.
Onaolapo ve Odedoyin (2024)	Korelasyon Analizi	Çalışmanın amacı, işletme verimliliğinin Nijerya'daki mevduat bankalarının finansal performansı üzerindeki etkisini incelemektir.	Bulgulara göre, faaliyet etkinliğinin bankaların finansal performansı üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 1'de sunulan literatür özeti incelendiğinde, farklı ülkelerde ve farklı zaman aralıklarında yapılan çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bulguları genel olarak değerlendirildiğinde bankaların finansal performansını farklı yönlerde etkileyen çeşitli faktörlerin yer aldığı görülmektedir.

2. Yöntem

Bu bölümde; çalışmanın hipotezleri ve modeli, çalışmada kullanılan örneklem, değişkenler, veri toplama süreci ve değişkenlerin geçerlik ve güvenilirlik test sonuçları sunulmuştur.

2.1. Çalışmanın Hipotezleri

Literatür incelendiğinde bankalarda faaliyet etkinliğiyle finansal performans arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar yer almaktadır. Werner ve Moormann (2009)'a göre kârlı bankalar rakiplerine göre daha yüksek teknik verimlilikle çalışmaktadır. Ayrıca faaliyet etkinliğinin ölçümünde net ücret ve komisyonların aktiflere oranını kullanan çalışmalar faaliyet etkinliğinin yüksek olduğu bankalarda finansal performansın olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır (Onaolapo ve Odedoyin, 2024; Bumin, 2023). Lee ve diğerleri (2014) ise net komisyon gelirleriyle finansal performans arasında ilişki bulamamıştır. Bu çalışmada yüksek faaliyet etkinliğinin finansal performansı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın birinci hipotezi aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Hipotez 1: Yüksek faaliyet etkinliği finansal performansı olumlu yönde etkiler.

Literatürde aktif finansal yapıyı farklı oranlarla ölçen ve finansal performansla arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar yer almaktadır. Sevim ve Eyüboğlu (2016) ile Natufe ve Evbayiro-Osagie (2023) krediler/toplam aktifler oranı ve krediler/aktifler oranlarının bankaların finansal performansı üzerinde anlamlı etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. İslam ve diğerleri (2019) kredi/mevduat oranıyla finansal performans arasında olumlu yönde ilişki tespit etmiştir. Öte yandan Kolapo ve diğerleri (2012) ise toplam kredilerdeki artışın kârlılığı artırdığını savunmaktadır. Aktif finansal yapı oranlarındaki artışın finansal performansı olumlu yönde etkilediğine yönelik sonuçlar ortaya koyan bu çalışmaların aksine Berríos (2013) daha az ihtiyatlı kredilendirmeye finansal performans arasında olumsuz yönde ilişki tespit etmiştir. Ayrıca Arslan ve Yağcılar (2021) ise yüksek kredi/mevduat oranının finansal performansı

olumlu yönde etkilediğine dair sonuçlar raporlamıştır. Literatürde aktif finansal yapı oranlarıyla finansal performans arasındaki ilişkinin yönünün açıklığa kavuşmadığı görülmektedir. Ancak Türkiye örneğini kullanan Arslan ve Yağcılar (2021)'in bulguları göz önüne alındığında bu çalışmada da yüksek aktif finansal yapı oranlarının finansal performansı ve dolaylı olarak faaliyet etkinliğini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın 2 ve 3 numaralı hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Hipotez 2: Yüksek aktif finansal yapı oranları faaliyet etkinliğini olumsuz yönde etkiler.

Hipotez 3: Yüksek aktif finansal yapı oranları finansal performansı olumsuz yönde etkiler.

Literatürde, finansal yapı oranlarından özkaynaklar/aktifler ve mevduat/aktifler oranlarını kullanan çalışmalar bulunmaktadır. Taştemel ve Koç (2023)'a göre finansal yapı, bankaların finansal performanslarını etkilemektedir. Odunga ve diğerleri (2013) ile Bushashe (2023) ve Bumin (2023)'in bulgularına göre özkaynaklar/aktifler oranı bankaların finansal performansını olumlu etkilemektedir. Ayrıca mevduat oranı da bankaların finansal performansını olumlu etkilemektedir (Bumin, 2023). Literatür göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmada da özkaynaklar/aktifler ve mevduat/aktifler oranlarıyla ölçülen pasif finansal yapı oranlarının yüksek olması bankaların finansal performansını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın 4 ve 5 numaralı hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Hipotez 4: Yüksek pasif finansal yapı oranları faaliyet etkinliğini olumlu yönde etkiler.

Hipotez 5: Yüksek pasif finansal yapı oranları finansal performansı olumlu yönde etkiler.

Son olarak literatürde bankalarda kredi riskiyle finansal performans arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar da bulunmaktadır. Aydın (2019) ile Natufe ve Evbayiro-Osagie (2023)'a göre kredi riski bankaların finansal performansını etkilemektedir. Birçok çalışma kredi riskinin bankaların finansal performansını olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir (Kolapo vd., 2012; Bhattarai, 2016; Gadzo vd., 2019; Islam vd., 2019; Kola vd., 2019; Arslan ve Yağcılar, 2021; Bushashe, 2023). Literatürdeki bu bulgulara ters olarak az sayıda çalışma ise kredi riskinin finansal performansı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır (Buchory, 2015; Eldomiaty vd., 2015). Literatür göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmada da kredi riskinin finansal performansı olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın 6 numaralı hipotezi aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Hipotez 6: Kredi riski finansal performansı olumsuz yönde etkiler.

2.2. Çalışmanın Değişkenleri

Çalışmada mali tablo analizi yöntemlerinden biri olan oran analizi yöntemiyle oranlar hesaplanmıştır. "Oran analizi mali tablolarda yer alan hesap ya da hesap gruplarından aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilecek iki kalem arasındaki ilişkiyi gösteren basit matematiksel bir ifade" olarak tanımlanmaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2010: 640). Bu kapsamda hesaplanan oranlar gruplandırılarak beş adet değişken oluşturulmuş ve Tablo 2'de detaylarıyla birlikte gösterilmiştir.

Tablo 2. Çalışmada Değişken Olarak Kullanılan Oranlar ve Açıklamaları

Değişken	Madde	Oran	Açıklama
Kredi Riski (KR)	KR1	Takipteki Kredi Oranı	Takipteki kredilerin toplam kredilere bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	KR2	Takipteki Kredi Karşılık Oranı	Takipteki kredilere ayrılan karşılığın takipteki kredilere bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	KR3	Mevduat/Toplam Fonlama	Bankanın topladığı mevduatın kullanılan fonların toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.
Aktif Finansal Yapı (AFY)	AFY1	Krediler/Aktifler	Kullanılan kredilerin aktiflerin toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	AFY2	Krediler/Mevduat	Kullanılan kredilerin toplanan mevduata bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	AFY3	Menkul Kıymetler/Aktifler	Menkul kıymetlerin aktiflerin toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.
Pasif Finansal Yapı (PFY)	PFY1	Özkaynaklar/Aktifler	Özkaynakların aktiflerin toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	PFY2	Mevduat/Aktifler	Toplanan mevduatın aktiflerin toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.
Faaliyet Etkinliği (FE)	FE1	Net Ücret ve Komisyon/Aktifler	Net ücret ve komisyonların aktiflerin toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	FE2	Net Ücret ve Komisyon/Faaliyet Gelirleri	Net ücret ve komisyonların faaliyet gelirlerine bölünmesiyle hesaplanmıştır.
Finansal Performans (FP)	FP1	Aktif Kârlılık Oranı (ROA)	Net kârın aktiflerin toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	FP2	Özsermaye Kârlılık Oranı (ROE)	Net kârın özsermayeye bölünmesiyle hesaplanmıştır.
	FP3	Net Faiz Marjı Oranı	Faiz gelirleriyle faiz giderleri arasındaki farkın aktiflerin toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi çalışmada kredi riski, aktif finansal yapı oranları, pasif finansal yapı oranları, faaliyet etkinliği ve finansal performans değişkenleri kullanılmıştır.

Kredi riski, “bir bankanın kredi müşterisinin veya kendisiyle bir anlaşmaya taraf olanın, anlaşma koşullarına uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirememesi olasılığı” olarak tanımlanmaktadır (Kavcıoğlu, 2011: 12). Literatürde birçok çalışma kredi riskini takipteki kredi oranı (Kolapo vd., 2012; Odunga vd., 2013; Lee vd., 2014; Buchory, 2015; Eldomiaty vd., 2015; Bhattarai, 2016; Ahmadyan, 2018; Gadzo vd., 2019; Aydın, 2019; Islam vd., 2019; Arslan ve Yağcılar, 2021; Natufe ve Evbayiro-Osagie, 2023) ve takipteki kredi karşılık oranıyla ölçmüştür (Werner ve Moormann, 2009; Kolapo vd., 2012; Odunga vd., 2013; Lee vd., 2014; Eldomiaty vd., 2015; Ahmadyan, 2018; Islam vd., 2019; Kola vd., 2019; Harb vd., 2023; Natufe ve Evbayiro-Osagie, 2023; Bushashe, 2023). Bu çalışmada da kredi riski değişkeni takipteki kredi oranı ve takipteki kredi karşılık oranıyla ölçülmeye çalışılmıştır.

Finansal yapı, borç ve özkaynakların bir kombinasyonudur ve bankacılık sektöründeki en önemli konulardan biri olarak kabul edilmektedir. Finansal yapıyı optimize etmenin amacı sermaye maliyetini minimize etmek ve böylece işletmenin piyasa değerini maksimize etmek için uygun bir finansman kaynağı kombinasyonu oluşturmaktır (Balouei vd., 2018: 11). Bankaların varlık ve yükümlülükleri farklı olduğundan bilançoları da diğer işletmelerin bilançolarından farklılık göstermektedir. Bu sebeple çalışmada finansal yapı, aktif finansal yapı oranları ve pasif finansal yapı oranları olarak iki ayrı kategoride ele alınmıştır. Aktif finansal yapı değişkeni krediler/aktifler, krediler/mevduat ve menkul kıymetler/aktifler oranları ile ölçülmeye çalışılmıştır. Literatürde krediler/aktifler oranını (Lee vd., 2014; Sevim ve Eyüboğlu, 2016; Bumin, 2023), krediler/mevduat oranını (Kolapo vd., 2012; Berríos, 2013; Islam vd., 2019;

Arslan ve Yağcılar, 2021; Harb vd., 2023; Natufe ve Evbayiro-Osagie, 2023) ve menkul kıymetler/aktifler oranını kullanan çalışmalar bulunmaktadır (Ahmadyan, 2018; Bumin, 2023). Pasif finansal yapı değişkeni ise özkaynaklar/aktifler ve mevduat/aktifler oranları ile ölçülmeye çalışılmıştır. Literatürde özkaynaklar/aktifler oranını (Odunga vd., 2013; Gadzo vd., 2019; Taştemel ve Koç, 2023; Bumin, 2023; Bushashe, 2023) ve mevduat/aktifler oranını kullanan çalışmalar yer almaktadır (Lee vd., 2014; Bumin, 2023; Bushashe, 2023).

Faaliyet etkinliği ticari bankaların başarısında kilit bir faktör olarak görülmektedir ve bankaların doğru insan kaynağı ve teknoloji kombinasyonu ile hedeflerine ulaşmada işletme maliyetlerini azaltma kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır (Lotto, 2019). Bu nedenle Eferakeya ve Erhijakpor (2020), Msomi ve Olarewaju (2022) ve Nyakieni ve diğerleri (2022) gibi çalışmalar bankaların verimliliğini etkileyen faktörleri ya maliyet fonksiyonlarına ya da kâr fonksiyonlarına odaklanarak araştırmışlardır. Bu çalışmalar verimliliğin çıktının maksimizasyonu, maliyetin minimizasyonu ve kârın maksimizasyonu ile ölçülebileceğini ifade etmişlerdir. Literatürde faaliyet etkinliğini net ücret ve komisyon/aktifler oranıyla ölçen çalışmalar yer almaktadır (Werner ve Moormann, 2009; Bumin, 2023; Onalapo ve Odedoyin, 2024). Bu çalışmada da faaliyet etkinliği değişkeni net ücret ve komisyon/aktifler ve net ücret ve komisyon/faaliyet gelirleri oranlarıyla ölçülmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın bir diğer değişkeni ise finansal performanstır. Bankaların finansal performansı ROA, ROE ve net faiz marjı oranları ile ölçülmüştür. Literatürde de ROA (Kolapo vd., 2012; Berríos, 2013; Lee ve diğerleri (2014; Buchory, 2015; Bhattarai, 2016; Ahmadyan, 2018; Sivalingam ve Kengatharan, 2018; Adeoye ve Olojede, 2019; Aydın, 2019; Islam vd., 2019; Arslan ve Yağcılar, 2021; Harb ve diğerleri (2023; Bumin, 2023; Bushashe, 2023), ROE (Werner ve Moormann, 2009; Berríos, 2013; Lee vd., 2014; Sivalingam ve Kengatharan, 2018; Ahmadyan, 2018; Islam vd., 2019; Adeoye ve Olojede, 2019; Aydın, 2019; Gadzo vd., 2019; Pinto vd., 2020; Arslan ve Yağcılar, 2021; Natufe ve Evbayiro-Osagie, 2023; Bumin, 2023; Bushashe, 2023) ve net faiz marjı oranını kullanan (Werner ve Moormann, 2009; Berríos, 2013; Ahmadyan, 2018; Gadzo vd., 2019; Pinto vd., 2020; Arslan ve Yağcılar, 2021; Bumin, 2023; Bushashe, 2023) çalışmalar yer almaktadır.

2.3. Veri Seti

Çalışmanın verileri ikincil veriler kullanılarak toplanmıştır. Borsa İstanbul'da işlem gören sekiz ticari bankanın 2014/03-2023/12 dönem aralığında kamuya sunulan üç aylık mali tablolarından yararlanılmıştır. Çalışmanın veri setini ilgili mali tablolardan elde edilen veriler yardımıyla oluşturulan oranlar oluşturmaktadır.

2.4. Değişkenlerin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Araştırma modelinin testi için çalışmada yer alan yapıların geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmaktadır. Bu doğrultuda; "iç tutarlılık güvenirliliği (internal consistency reliability)", "birleşme geçerliliği (convergent validity)" ve "ayırışma geçerliliği (discriminant validity)" test edilmiştir. İç tutarlılık güvenirliliği testi için "Cronbach Alfa" ve "birleşik güvenirlik (CR=Composite Reliability)" katsayıları incelenmiştir. Birleşme geçerliliği testi için ise, faktör yükleriyle "açıklanan ortalama varyans (AVE=Average Variance Extracted)" değerleri incelenmiştir.

Yapılan analizlere göre kredi riski oranlarından KR2 ve KR3 maddeleri, finansal yapı oranlarından AFY3 ve PFY2 maddeleri, faaliyet etkinliği oranlarından FE2 maddesi modelden geçerlik ve güvenilirliği sağlamaması sebebiyle çıkartılmıştır.

Çalışmada kullanılan değişkenlerin ölçüm modeli sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Ölçüm Modeli Sonuçları

Değişken	Maddeler	Faktör Yükleri	Cronbach Alpha	CR	AVE
KR	KR1	1,000	1,000	1,000	1,000
AFY	AFY1	0,958	0,875	0,940	0,887
	AFY2	0,926			
PFY	PFY1	1,000	1,000	1,000	1,000
FE	FE1	1,000	1,000	1,000	1,000
FP	FP1	0,935	0,863	0,917	0,786
	FP2	0,864			
	FP3	0,858			

Hair ve diğerleri (2017)'ne göre faktör yükünün 0,708 değerinden büyük olması gerekmektedir. Tablo 3'teki değerler incelendiğinde, faktör yüklerinin Hair ve diğerleri (2017)'nin belirttiği eşik değerin üzerinde 0,858 ile 1,000 arasında olduğu görülmektedir. Yapıların Cronbach Alpha katsayılarının 0,863-1,000 aralığında; CR katsayılarının da 0,917-1,000 aralığında gerçekleşmiş olması iç tutarlık güvenilirliğinin sağlandığını gösterebilir.

Yapıların faktör yüklerinin 0,858-1,000 aralığında; AVE katsayılarının da 0,786-1,000 aralığında gerçekleşmiş olması birleşme geçerliğinin sağlandığını göstermektedir.

Çalışmada kullanılan değişkenlerin ayrışma geçerliği analiz sonuçları Tablo 4 ve 5'te verilmiştir.

Tablo 4. Ayrışma Geçerliği (HTMT Katsayıları) Sonuçları

Değişken	FE	AFY	PFY	KR	FP
FE					
AFY	0,340				
PFY	0,275	0,187			
KR	0,043	0,066	0,065		
FP	0,757	0,621	0,259	0,232	

Tablo 5. Ayrışma Geçerliği (Fornell-Larcker Ölçütü) Sonuçları

Değişken	FE	AFY	PFY	KR	FP
FE	(1,000)				
AFY	-0,326	(0,942)			
PFY	0,275	0,040	(1,000)		
KR	-0,043	-0,008	-0,065	(1,000)	
FP	0,713	-0,543	0,244	-0,221	(0,886)

Ayrışma geçerliğinin tespiti için Henseler ve diğerleri (2015)'nin önerdiği "HTMT katsayıları" ve "Fornell ve Larcker ölçütü" (Fornell ve Larcker, 1981) kullanılmıştır. Henseler ve diğerleri (2015)'nin önermiş olduğu "HTMT katsayıları", "modelde yer alan tüm değişkenlere ait ifadelerin korelasyonlarının ortalamasının aynı değişkene ait ifadelerin korelasyonlarının geometrik ortalamalara oranlarını" ifade etmektedir. Henseler ve diğerleri (2015) "ölçülmeye çalışılan yapıların teorik olarak birbirine yakın olmaları durumunda HTMT katsayısının 0,90 değerinin; birbirinden teorik olarak uzak yapılarda ise 0,85 değerinin altında gerçekleşmesi

gerektiğini” belirtmiştir. Tablo 4’te gösterilen HTMT katsayılarının 0,85 değerinin altında olduğu gözlemlenmektedir.

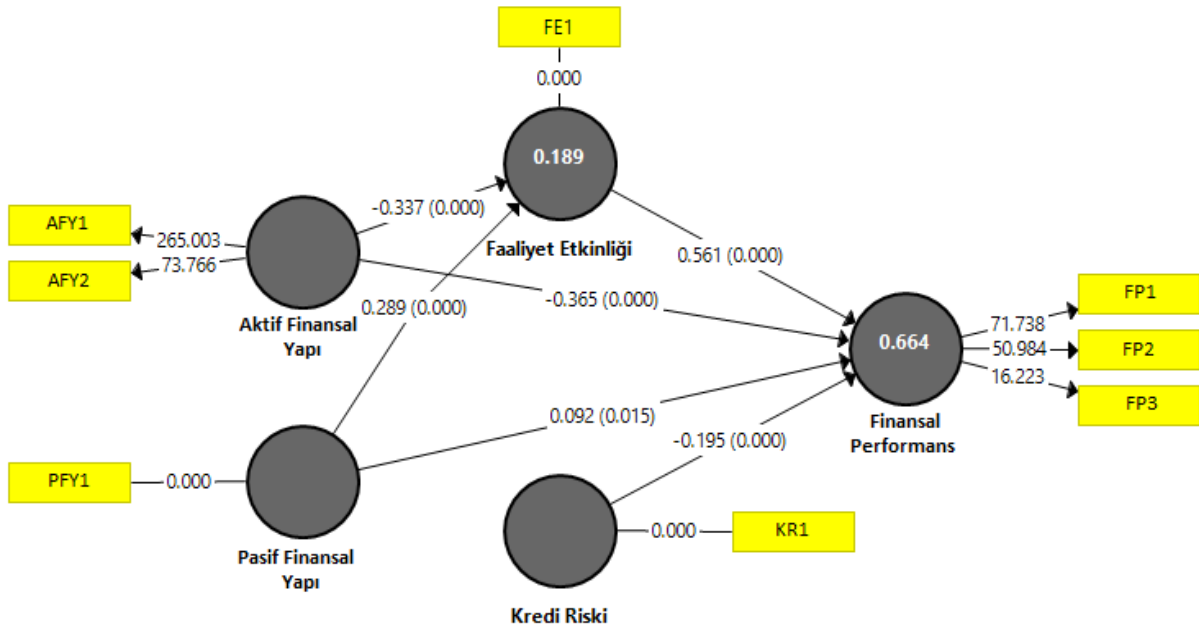
Fornell ve Larcker ölçütüne göre, “modelde yer alan yapıların AVE değerlerinin karekökü, ilgili yapılar arasındaki korelasyon katsayılarından büyük olması gerekmektedir”. Tablo 5’te Fornell ve Larcker ölçütüne göre yapılan analiz sonuçları sunulmuş olup parantez içerisindeki değerler AVE’nin karekök değerlerinden oluşmaktadır. Tablodaki değerlere göre her yapının AVE karekök değeri, diğer yapılarla olan korelasyon katsayılarından daha yüksektir.

Tablo 4-5’te yer alan bulgulara dayanarak yapılan bu açıklamalar doğrultusunda ayrışma geçerliğinin sağlandığı ifade edilebilir.

3. Bulgular

Çalışmanın nihai amacı kredi riski, finansal yapı ve faaliyet etkinliğinin ticari bankaların finansal performansı üzerindeki etkisini test etmektir. Bu sebeple, toplanan ikincil veriler Hair ve diğerlerinin (2017) önerileri ile birlikte “Kısmi En Küçük Kareler-Varyans Temelli Yapısal Eşitlik Modeli (PLS-SEM)” analizine tabi tutulmuştur. “Yapısal Eşitlik Modeli” analizinde “SmartPLS programı” kullanılmıştır.

Çalışmanın tasarımı nedensel olarak yapılandırılmış ve yapısal eşitlik modeli Şekil 1’de gösterildiği gibi oluşturulmuştur.

Şekil 1. Yapısal Eşitlik Modeli

Araştırma modelinde “tahmin gücünü (Q2)” hesaplamak amacıyla “Blindfolding analizi”; “etki büyüklüğünü (f2)”, “doğrusallık ve yol katsayılarını (R2)” hesaplamak amacıyla “PLS algoritması” çalıştırılmıştır. PLS yol katsayılarının anlamlılıklarını değerlendirmede yeniden örneklemeyle (“bootstrapping”) örneklemden 5000 alt örneklem alınarak “t-değerleri” hesaplanmıştır. Araştırma sonuçları ile ilgili bulgular Tablo 6-7’de sunulmuştur.

Tablo 6. Araştırma Modeli Katsayıları

Değişkenler		VIF	R2	f 2	Q2
FE	FP	1,235	0,664	0,759	0,182
AFY		1,142		0,348	
PFY		1,108		0,023	
KR		1,005		0,112	
AFY	FE	1,002	0,189	0,140	0,508
PFY		1,002		0,103	

“Değişkenler arasındaki VIF (Variance Inflation Factor) değerlerinin eşik değer 5’in altında olması değişkenler arasında doğrusallık problemi olmadığını göstermektedir (Hair vd., 2017).”

Modele ait R2 değerleri incelendiğinde ise finansal performansın %66, faaliyet etkinliğinin %19 oranlarında açıklandığı görülmektedir.

“Etki büyüklüğü katsayısının (f2) 0,02 ve üzeri olması düşük; 0,15 ve üzeri olması orta; 0,35 ve üzeri olması ise yüksek olarak değerlendirilmektedir (Cohen, 1988).” “Katsayının 0,02’nin altında gerçekleştiği durumlarda da bir etkiden söz etmenin mümkün olmadığı belirtilmektedir (Sarstedt vd., 2017).” “Etki büyüklüğü katsayıları (f2)” incelendiğinde, faaliyet etkinliğinin ve aktif finansal yapı oranlarının finansal performans üzerinde yüksek; pasif finansal yapı oranlarının finansal performans üzerinde orta; kredi riskinin finansal performans üzerinde düşük; aktif ve pasif finansal yapı oranlarının faaliyet etkinliği üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

“Endojen değişkenler için hesaplanan tahmin gücü katsayılarının (Q2) sıfırdan büyük olması, araştırma modelinin, endojen değişkenleri tahmin gücüne sahip olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2017)”. Tabloda yer alan Q2 değerlerinin sıfırdan büyük olması araştırma modelinin finansal performans ve faaliyet etkinliği değişkenlerinin tahmin gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 7’de hipotez testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 7. Araştırma Modeli Etki Katsayıları

H	Değişkenler →		Beta Değeri	Standart Sapma	t değeri	p değeri	%95 Güven Aralıkları	Sonuç
H1	FE	FP	0,561	0,067	8,353	0,000	0,381;0,650	Desteklendi
H2	AFY	FE	-0,337	0,056	6,052	0,000	-0,434;-0,216	Desteklendi
H3	AFY	FP	-0,365	0,047	7,736	0,000	-0,469;-0,283	Desteklendi
H4	PFY	FE	0,289	0,051	5,673	0,000	0,204;0,398	Desteklendi
H5	PFY	FP	0,092	0,038	2,423	0,015	0,026;0,179	Desteklendi
H6	KR	FP	-0,195	0,038	5,131	0,000	-0,275;-0,131	Desteklendi

Hipotez testi sonuçlarına göre faaliyet etkinliğinin finansal performans üzerinde ($\beta=0,561$; $p<0,01$) olumlu etkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca yüksek aktif finansal yapı oranlarının faaliyet etkinliği üzerinde ($\beta=-0,337$; $p<0,01$) ve finansal performans üzerinde ($\beta=-0,365$; $p<0,01$) olumsuz etkisinin olduğu, yüksek pasif finansal yapı oranlarının ise faaliyet etkinliği üzerinde ($\beta=0,289$; $p<0,01$) ve finansal performans üzerinde ($\beta=0,092$; $p<0,01$) olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir. Son olarak kredi riskinin finansal performans üzerinde ($\beta=-0,195$; $p<0,01$) olumsuz etkisi olduğu söylenebilir. Bulgulara göre çalışmanın hipotezlerinin tamamı desteklenmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bankalar ülke ekonomileri için temel finansman kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle politika yapıcılar, istikrarlı bir bankacılık sektörü oluşturmak için çalışmaktadır. Yapıları gereği

bankalar kredi riski, operasyonel risk, likidite riski, ve faiz oranı riski gibi birçok riskle karşı karşıya kalmaktadır. Faiz oranlarındaki artış temerrüt ihtimalini artırarak kredi riskine yol açabileceği gibi, kredi riski ise likiditede düşüşü tetikleyebilir. Bu sebeple kredi riski bankaların karşılaştığı önemli risklerden biridir. Mevcut ekonomik durumda sıkı para politikasıyla birlikte faiz oranlarında yaşanan artış bankalarda risk yönetiminin önemini artırmıştır. 2019-2023 yılları arasında Türkiye’de takipteki kredi oranlarında düşüş yaşansa da bu durum tersine dönebilir. Kredi riskine daha az maruz kalmaları için bankaların finansal yapılarını güçlendirmesi gerekebilir. Ayrıca parasal sıkılaşmayla birlikte bankalar kredi kullanarak faiz geliri elde etmek yerine ücret ve komisyonlardan gelir sağlama yolunu seçebilir. Bu kapsamda kredi riski, finansal yapı ve faaliyet etkinliğinin Türkiye’de faaliyet sürdüren ticari bankaların finansal performansı üzerindeki etkisi “Yapısal Eşitlik Modeliyle (PLS-SEM)” test edilmiştir.

Çalışmanın ilk hipotezi faaliyet etkinliğiyle ilgilidir. Bulgulara göre yüksek faaliyet etkinliği finansal performansı olumlu yönde etkilemektedir. Bu bulgu Onaolapo ve Odedoyin (2024) ile Bumin (2023)’in bulgularıyla örtüşmektedir. Bankaların aktiflere oranla ücret ve komisyonlardan elde ettikleri gelir arttıkça finansal performansları da artmaktadır. Özellikle faiz oranlarının yükseldiği ve kredi kullanımının kısıtlandığı sıkı para politikası dönemlerinde ücret ve komisyonlardan elde edilen gelirlerin önemi artabilir. Bankalar finansal performanslarını artırmak veya finansal performanslarında düşüşü engellemek için toplam gelirleri içerisinde ücret ve komisyonlardan elde ettikleri gelirlerin payını artırabilirler.

Çalışmanın 2, 3, 4 ve 5 numaralı hipotezleri finansal yapıyla ilgilidir. Finansal yapının bankaların finansal performansı ve faaliyet etkinliği üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bankaların mali tabloları yükümlülükleri ve varlıkları açısından diğer işletmelere göre farklıdır. Bu sebeple finansal yapı oranları aktif finansal yapı oranları ve pasif finansal yapı oranları olarak iki grupta ele alınmıştır. Aktif finansal yapı oranları krediler/aktifler ve krediler/mevduat oranlarıyla ölçülmüştür. Bulgulara göre yüksek aktif finansal yapı oranları faaliyet etkinliğini ve finansal performansı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bulgu, Arslan ve Yağcılar (2021) ile Berríos (2013)’un bulgularıyla örtüşürken Kolapo ve diğerleri (2012) ile Islam ve diğerleri (2019)’nin bulgularıyla zıt yöndedir. Literatürdeki farklı sonuçların sebebi her bir çalışmanın kullandığı veri setinden kaynaklanıyor olabilir. Kredilerdeki artış belirli bir noktaya kadar finansal performansı artırıyor olabilir ancak bir süre sonra bu durum daha az ihtiyatlı kredilendirmeye yol açabilir ve bu da finansal performansı olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, kredilerdeki artışın bankaların faaliyet etkinliğini de olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Bu sebeple bankalar faaliyet etkinliğini ve finansal performansı artırmak için optimum düzeyde kredi kullandırmalıdır.

Çalışmada pasif finansal yapı oranları ise özkaynaklar/aktifler oranıyla ölçülebilmştir. Bulgulara göre yüksek pasif finansal yapı oranları faaliyet etkinliğini ve finansal performansı olumlu yönde etkilemektedir. Bu bulgu Bushashe (2023) ve Bumin (2023)’nin bulgularıyla uyumludur. Özkaynakları güçlü bankaların faaliyet etkinlikleri ve finansal performansları artmaktadır. Bu durumun sebebi özkaynağı yüksek olan bankaların yabancı kaynaklara olan ihtiyacının az olması veya artan güvenle birlikte daha düşük maliyetlerle yabancı kaynak bulabiliyor olması olabilir. Ayrıca özkaynakları güçlü bankalar hem artan hizmet kaliteleri hem de verdikleri güven duygusuyla daha fazla müşteri kazanarak faaliyet etkinliklerini artırıyor olabilirler. Müşteriler hizmet kalitesi ve güven için daha yüksek ücret ve komisyonlara katlanıyor olabilir.

Çalışmanın son hipotezi ise kredi riski ve finansal performansla ilgilidir. Kredi riski takipteki kredi oranıyla ölçülmüştür. Çalışmanın bulgularına göre kredi riski finansal performansı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bulgu literatürdeki birçok çalışmayla (Kolapo vd., 2012; Bhattarai, 2016; Gadzo vd., 2019; Islam vd., 2019; Kola vd., 2019; Arslan ve Yağcılar, 2021;

Bushashe, 2023) uyuşurken Buchory (2015) ile Eldomiaty ve diğerleri (2015)'nin bulgularıyla uyuşmamaktadır. Kredi riskinin finansal performansı artırdığı yönündeki çalışmalar riskli müşterilere verilen yüksek faizli kredilerin faiz gelirlerini artırdığını bununda finansal performansı artırdığını savunmaktadır. Ancak ilgili durum bankaların bunu bilinçli ve kontrollü yaptığında geçerli olabilir. Öte yandan takipteki kredi oranının artması bankanın varlıklarının azalmasına yol açabilir. Bu da bankaların zarar etmesine ve finansal performansının azalmasına sebep olabilir. Bu nedenle kredi riskinde de bankaların dengeyi gözetmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde kredi riski, faaliyet etkinliği ve finansal yapı finansal performansı etkilemektedir. Faaliyet etkinliği ise finansal yapıdan etkilenmektedir. Bulgulara göre bankaların finansal performanslarını korumak için etkin kredi riski yönetiminin yanı sıra optimum finansal yapıyı korumaları ve faaliyet etkinliğini sağlamaları gerekebilir. Özellikle sıkı para politikasıyla birlikte artan faiz oranları daha az kredi talebine yol açabileceği gibi bankaların kredi riskini de artırabilir. Bankalar bu durumdan en az etkilenmek için ücret/komisyon gelirlerini ve özkaynaklarını artırabilirler. Politika yapıcılar ise hali hazırda uygulamada olan Basel kriterlerini bu sonuçlar doğrultusunda gözden geçirebilirler. Bunların yanı sıra bankalar, veri analitiği ve yapay zekâ araçları ile sektörel ve bölgesel riskleri anlık olarak değerlendiren ve dinamik kredi puanı skor takibi yapan erken uyarı sistemi kurabilir. Bu sayede bankalar, sorunlu kredilerin erken tespitini sağlayabilir ve kredi riskine maruz kalmadan stratejiler geliştirebilir. Kredi riskinin yönetilmesi ile sadece bankaların varlıkları ve yatırımcıların çıkarları korunmakla kalmayacak aynı zamanda bireylerin, ticari kuruluşların ve genel olarak tüm ekonominin çıkarları da gözetilmiş olacaktır.

Bu çalışma kredi riskiyle birlikte faaliyet etkinliği ve finansal yapının finansal performans üzerindeki etkisine odaklanmıştır. Bulgular kredi riskinin finansal performansı etkilediğini gösterse de kredi riskinin hangi faktörlerden etkilendiği bilinmemektedir. Gelecek çalışmalar kredi riskini etkileyen faktörleri araştırarak, daha somut kredi riski yönetim stratejisi oluşturmada bankalara ve literatüre katkıda bulunabilir.

KAYNAKÇA

- Adeoye, S. D. ve Olojede, S. O. (2019). "Effect of Capital Structure on Financial Performance of Listed Banks in Nigeria", *Asian Journal of Economics, Business and Accounting*, 12(2), 1-14. <https://doi.org/10.9734/ajeba/2019/v12i230148>
- Ahmadyan, A. (2018). "Measuring Credit Risk Management and Its Impact on Bank Performance in Iran", *Marketing and Branding Research*, 5(2018), 168-183.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2010). *Finansal Tablolar Ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Alam, N. (2013). "Impact of Banking Regulation on Risk and Efficiency in Islamic Banking", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 11(1), 29-50. <https://doi.org/10.1108/JFRA-03-2013-0010>
- Anaman, E. A., Gadzo, S. G., Gatsi, J. G. ve Pobbi, M. (2017). "Fiscal Aggregates, Government Borrowing and Economic Growth in Ghana An error correction approach", *Advances in Management and Applied Economics*, 7(2), 83-104.
- Arslan, Z. ve Yağcılar, G. G. (2021). "Türk Bankacılık Sektöründe Performansın Belirleyicileri", *Third Sector Social Economic Review*, 56(3), 2111-2131. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.09.1650>
- Aydın, Y. (2019). "Türk Bankacılık Sektöründe Karlılığı Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi ile İncelenmesi", *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 181-189.
- Balouei, E., Anvary Rostamy, A. A., Sadeghi Sharif, S. J. ve Saeedi, A. (2018). "The Impacts of Financial Structure on Financial Performance of Banks Listed in Tehran Stock Exchange: An Empirical Application", *Advances in Mathematical Finance and Applications*, 3(3), 11-26. <https://doi.org/10.22034/amfa.2018.544946>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2023). *Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeler Raporu*. <https://www.bddk.org.tr/Veri/Detay/162>
- Basel Committee on Banking Supervision (2001), *Overview of the New Basel Capital Accord, Consultative Document*. <https://www.bis.org/publ/bcbsca03.pdf>
- Basel Committee on Banking Supervision (2005). *Studies on the validation of internal rating systems, Working Papers No:14*, https://www.bis.org/publ/bcbs_wp14.htm
- Berríos, M. R. (2013). "The Relationship Between Bank Credit Risk and Profitability and Liquidity". *The International Journal of Business and Finance Research*, 7(3), 105-118.
- Bhattarai, Y. R. (2016). "Effect of Credit Risk on the Performance of Nepalese Commercial Banks", *NRB Economic Review*, 28(1), 41-64.
- Buchory, H. A. (2015). "Banking Profitability: How Does the Credit Risk and Operational Efficiency Effect", *Journal of Business and Management Sciences*, 3(4), 118-123. <https://doi.org/10.12691/jbms-3-4-3>
- Bumin, M. (2023). "Türk Bankacılık Sektöründe Mevduat Bankalarının Karlılık Performansını Etkileyen Faktörlerin Panel Regresyon Analizi ile Belirlenmesi". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (100), 135-152. <https://doi.org/10.25095/mufad.1326939>
- Bushashe, M. A. (2023). "Determinants of Private Banks Performance in Ethiopia: A Partial Least Square Structural Equation Model Analysis (PLS-SEM)", *Cogent Business & Management*, 10(1), 2174246. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2174246>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. (2nd Ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

- Dermine, J. (1986). "Deposit Rates, Credit Rates and Bank Capital: The Klein-Monti Model Revisited", *Journal of Banking & Finance*, 10(1), 99-114. [https://doi.org/10.1016/0378-4266\(86\)90022-1](https://doi.org/10.1016/0378-4266(86)90022-1)
- Drehmann, M., Sorensen, S. ve Stringa, M. (2008). "The Integrated Impact of Credit and Interest Rate Risk on Banks: An Economic Value and Capital Adequacy Perspective", Bank of England working papers 339. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.966270>
- Eferakeya, E. I. ve Erhijakpor, A.E.O. (2020). "Determinants of Operating Efficiency of Nigeria's Banking Sector". *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(7), 13151-13166.
- Eldomiaty, T., Fikri, A., Mostafa, W. ve Amer, H. H. (2015). "The Financial Determinants of Operating Efficiency For Low and High Competitive Banks in Egypt", *Journal of Finance and Bank Management*, 3(2), 7-23. <http://dx.doi.org/10.15640/jfbm.v3n2a2>
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). "Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error", *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50. <https://doi.org/10.1177/002224378101800104>
- Gadzo, S. G., Kporgbi, H. K. ve Gatsi, J. G. (2019). "Credit Risk and Operational Risk on Financial Performance of Universal Banks in Ghana: A Partial Least Squared Structural Equation Model (PLS SEM) Approach", *Cogent Economics & Finance*, 7(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/23322039.2019.1589406>
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C.M. ve Sarstedt, M. (2017). *Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. (2nd Ed.), Sage, Thousand Oaks. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-80519-7>
- Harb, E., El Khoury, R., Mansour, N. ve Daou, R. (2023). "Risk Management and Bank Performance: Evidence From the MENA Region", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 21(5), 974-998. <https://doi.org/10.1108/JFRA-07-2021-0189>
- Henseler, J., Ringle, C. M. ve Sarstedt, M. (2015). "A New Criterion for Assessing Discriminant Validity in Variance -Based Structural Equation Modeling", *Journal of Academy of Marketing Science*, 43(1), 115 - 135. <https://doi.org/10.1007/s11747-014-0403-8>
- Imbierowicz, B. ve Rauch, C. (2014). "The Relationship Between Liquidity Risk and Credit Risk in Banks", *Journal of Banking & Finance*, 40, 242-256. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.11.030>
- Islam, K. M., Alam, M. B. ve Hossain, M. M. (2019). "Impact of Credit Risk Management on Bank Performance: Empirical Evidence From Bangladesh", *South Asian Journal of Management*, 26(2), 32-64.
- Kavcıoğlu, Ş. (2011). "Ticari Bankacılıkta Kredi Riskinin ve Kredi Riski Ölçüm Modellerinin Değerlendirilmesi", *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 3(5), 11-19.
- Kayode, O. F., Obamuyi, T. M., Owoputi, J. A. ve Adeyefa, F. A. (2015). "Credit Risk and Bank Performance in Nigeria", *IOSR Journal of Economics and Finance*, 6(2), 21-28. <https://doi.org/10.9790/5933-06222128>
- Kola, F., Gjipali, A. ve Sula, E. (2019). "Commercial Bank Performance and Credit Risk in Albania", *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 8(3), 161-177. <https://doi.org/10.2478/jcbtp-2019-0029>
- Kolapo, T. F., Ayeni, R. K. ve Oke, M. O. (2012). "Credit Risk and Commercial Banks' performance in Nigeria: A Panel Model Approach", *Australian Journal of Business and Management Research*, 2(2), 31-38.
- Lee, C. C., Hsieh, M. F. ve Yang, S. J. (2014). "The Relationship Between Revenue Diversification and Bank Performance: Do Financial Structures and Financial Reforms Matter?", *Japan and the World Economy*, 29, 18-35. <https://doi.org/10.1016/j.japwor.2013.11.002>

- Lotto, J. (2019). "Evaluation of Factors Influencing Bank Operating Efficiency In Tanzanian Banking Sector", *Cogent Economics & Finance*, 7(1), 1664192. <https://doi.org/10.1080/23322039.2019.1664192>
- Mohd Isa, M. Y., Voon Choong, Y., Yong Gun Fie, D. ve Abdul Rashid, M. Z. H. (2018). "Determinants of Loan Loss Provisions of Commercial Banks in Malaysia", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 16(1), 24-48. <https://doi.org/10.1108/JFRA-03-2015-0044>
- Msomi, T. S. ve Olarewaju, O. M. (2022). "Dynamic Panel Investigation of the Determinants of South African Commercial Banks' Operational Efficiency", *Banks and Bank Systems*, 17(4), 35-49. [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.17\(4\).2022.04](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.17(4).2022.04)
- Natufe, O. K. ve Evbayiro-Osagie, E. I. (2023). "Credit Risk Management and the Financial Performance of Deposit Money Banks: Some New Evidence", *Journal of Risk and Financial Management*, 16(7), 302. <https://doi.org/10.3390/jrfm16070302>
- Nyakieni, D. A., Kimitei, E. ve Siele, R. (2022). "Effect of Management Efficiency on Financial Performance of Commercial Banks in Kenya", *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, 5(6), 1821-1829. <https://doi.org/10.47191/jefms/v5-i6-33>
- Odunga, R. M., Nyangweso, P. M., Carter, D. A. ve Mwarumba, M. (2013). "Credit Risk, Capital Adequacy and Operating Efficiency of Commercial Banks in Kenya", *International Journal of Business and Management Invention*, 2(9), 6-12.
- Onaolapo, A. R. ve Odedoyin, M. A. (2024). "Operating Efficiency and Financial Performance of Deposit Money Banks in Nigeria", *International Journal of Advanced Academic Research*, 10(3), 55-72.
- Özçelik, M. (2022). "Türkiye'de Mevduat Bankalarının Kârlılığını, Gelirlerini ve Hisse Değerlerini Etkileyen Faktörlerin Oran Analizi ve Yapısal Eşitlik Modeli ile Testi", *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 410-428. <https://doi.org/10.17218/hititsbd.1162517>
- Pinto, P., Joseph, N. R., Hawaldar, I. T. ve Quadras, J. M. (2020). "Capital Structure and Financial Performance of Banks", *International Journal of Applied Business and Economic Research* 15(23), 303-312.
- Psillaki, M., Tsolas, I. E. ve Margaritis, D. (2010). "Evaluation of Credit Risk Based on Firm Performance", *European Journal of Operational Research*, 201(3), 873-881. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2009.03.032>
- Samartín, M. (2003). "Should Bank Runs be Prevented?", *Journal of Banking & Finance*, 27(5), 977-1000. [https://doi.org/10.1016/S0378-4266\(02\)00243-1](https://doi.org/10.1016/S0378-4266(02)00243-1)
- Sarstedt, M., Ringle, C.M. ve Hair, J. F. (2017). Partial Least Squares Structural Equation Modelling. In C. Hamburg, M. Klarmann, A. Vomberg (Eds.), *Handbook of Market Research*, Heidelberg: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-05542-8_15-1
- Saunders, A., Cornett, M. M. ve Erhemjamts, O. (2021). *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach*. McGraw-Hill.
- Sevim, U. ve Eyüboğlu, K. (2016). "Ticari Banka Performansının İçsel Belirleyicileri: Borsa İstanbul Örneği", *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 17(2), 211-223.
- Sivalingam, L. ve Kengatharan, L. (2018). "Capital Structure and Financial Performance: A Study on Commercial Banks in Sri Lanka", *Asian Economic and Financial Review*, 8(5), 586-598. <https://doi.org/586.10.18488/journal.aefr.2018.85.586.598>
- Şenol, Z., Öncül, M. ve Alıcı, M. S. (2019). "Banka Finansal Risklerinin Banka Karlılığına Etkisi", *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 7(2), 101-109.

Taiwo, J. N., Ucheaga, E. G., Achugamonu, B. U., Adetiloye, K. ve Okoye, O. (2017). "Credit Risk Management: Implications on Bank Performance and Lending Growth", *Saudi Journal of Business and Management Studies*, 2(5b), 584-590.

Taşkın, F. D. (2011). "Türkiye'de Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler", *Ege Akademik Bakış*, 11(2), 289-298.

Taştemel, G. ve Koç, Y. D. (2023). "Finansal Yapı ve Sahiplik Yapısının Finansal Performans Üzerine Etkisi: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Uygulama", *Ekonomi ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 122-138. <https://doi.org/10.56668/jefr.1318026>

Werner, K. ve Moormann, J. (2009). *Efficiency and Profitability of European Banks: How Important is Operational Efficiency?* (No. 111). Frankfurt School-Working Paper Series.

EXTENDED ABSTRACT**GENİŞLETİLMİŞ ÖZET****THE IMPACT OF CREDIT RISK, FINANCIAL STRUCTURE AND OPERATING EFFICIENCY ON BANKS' FINANCIAL PERFORMANCE: THE CASE OF TÜRKİYE**

Introduction and Research Purpose: When the critical role of the banking sector in supporting the economy and maintaining financial stability in the country is considered, it is significant to examine factors such as credit risk, financial structure, and operating efficiency that affect the financial performance of banks. The purpose of the present study is to investigate the impact of credit risk, financial structure, and operating efficiency on the financial performance of commercial banks that have been operating in Türkiye for the period of 2014-2023. The study seeks answers to the following questions: “Does credit risk affect financial performance?”, “Does financial structure affect financial performance?”, and “Does operating efficiency affect financial performance?”. The present study differs from the previous studies in terms of the difference in the used method, ratios, and analysis period.

Literature Review: The literature demonstrated that there are studies conducted in different countries and different time periods. When the findings of these studies in the literature are examined, it is observed that there are various factors that affect the financial performance of banks in different directions. The following hypotheses were created in line with the literature.

Hypothesis 1: High operating efficiency positively affects financial performance.

Hypothesis 2: High active financial structure ratios negatively affect operating efficiency.

Hypothesis 3: High active financial structure ratios negatively affect financial performance.

Hypothesis 4: High passive financial structure ratios positively affect operating efficiency.

Hypothesis 5: High passive financial structure ratios positively affect financial performance.

Hypothesis 6: Credit risk negatively affects financial performance.

Methodology and Findings: In the present study, the variables created with the ratios obtained from the financial statements of eight deposit banks traded in Borsa Istanbul for the period 2014–2023 were tested with the “Structural Equation Model (PLS-SEM)”. According to the results, high credit risk and asset financial structure ratios affect banks' financial performance negatively, while high liabilities financial structure ratios and operating efficiency affect banks' financial performance positively. In addition, banks' operating efficiency is negatively affected by high asset financial structure ratios, while it is positively affected by high liability financial structure ratios.

Conclusions and Recommendation: As a result of the evaluation of the findings in general, credit risk, financial structure, and operating efficiency affect financial performance. Additionally, operating efficiency is affected by financial structure. According to the findings, banks may need to maintain optimum financial structure and operating efficiency in addition to effective credit risk management in order to protect their financial performance. Particularly with tight monetary policy, increasing interest rates may lead to less credit demand, and it may also increase banks' credit risk. Banks may increase their fee/commission income and equity in order to be least affected by this situation. Besides, policymakers may review the Basel criteria currently in practice in line with these results. In this way, not only the assets of banks and the interests of investors will be protected but also the interests of individuals, commercial organizations, and the entire economy in general will be taken into consideration. This study focuses on the impact of operating efficiency and financial structure on financial performance along with credit risk. Even though the findings show that credit risk affects financial performance, it is not known yet which factors affect credit risk. Future studies can contribute to the literature by investigating the possible factors affecting credit risk.

KATKI ORANI BEYANI VE ÇIKAR ÇATIŞMASI BİLDİRİMİ

Sorumlu Yazar <i>Responsible/Corresponding Author</i>	MUSA ÖZÇELİK			
Makalenin Başlığı <i>Title of Manuscript</i>	Kredi Riski, Finansal Yapı ve Faaliyet Etkinliğinin Bankaların Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği			
Tarih <i>Date</i>	04.09.2024			
Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme vb.) <i>Manuscript Type (Research Article, Review etc.)</i>	Araştırma Makalesi			
Yazarların Listesi / List of Authors				
<i>Sıra No</i>	Adı-Soyadı <i>Name - Surname</i>	Katkı Oranı <i>Author Contributions</i>	Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Destek ve Teşekkür (Varsa) <i>Support and Acknowledgment</i>
1	MUSA ÖZÇELİK	%100	-	-